

ČESKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavního soudu

J m é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v plénu složeném z předsedy Ústavního soudu Pavla Rychetského a soudců Stanislava Balíka (soudce zpravodaj), Františka Duchoně, Vlasty Formánkové, Vojena Güttlera, Pavla Holländera, Ivany Janů, Vladimíra Kůrky, Dagmar Lastovecké, Jiřího Muchy, Jana Musila, Jiřího Nykodýma, Miloslava Výborného, Elišky Wagnerové a Michaely Židlické, ve věci návrhu **Okresního soudu v Semilech**, za nějž jedná Mgr. Pavel Jandura, **na zrušení ustanovení § 89 věty druhé zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění zákona č. 347/2007 Sb., t a k t o :**

I. Návrh se z a m í t á .

II. Ustanovení § 89 věty druhé zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění zákona č. 347/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, nutno ústavně konformně interpretovat v návaznosti na ustanovení § 89 věty první exekučního řádu tak, že v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného, je povinnost oprávněného hradit paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi odvislá od posouzení míry jeho zavinění na zastavení exekuce.

O d ů v o d n ě n í :

I.

Rekapitulace návrhu

1. Dne 10. dubna 2008 byl Ústavnímu soudu doručen návrh Okresního soudu v Semilech, jímž se navrhovatel domáhá vydání nálezu, který by zrušil ustanovení § 89 věty druhé zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění zákona č. 347/2007 Sb. (dále jen „exekuční řád“), a to ve znění: „*V případech zastavení exekuce pro nemajetnost povinného hradí paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi oprávněný*“.

2. Navrhovatel uvedl, že u Okresního soudu v Semilech je vedeno řízení ve věci sp. zn. 0 Nc 1741/2006, v němž byla usnesením Okresního soudu v Semilech ze dne 17. července 2006 čj. 0 Nc 1741/2006-7 k uspokojení pohledávky oprávněné Městské části Praha 1 ve výši 100.000,- Kč nařízena exekuce proti povinné International Khel Com Service, 1. česko-senegalské obchodní společnosti, spol. s r. o., jejímž provedením byla pověřena soudní exekutorka JUDr. Ingrid Švecová. Povinnému byla uložena povinnost zaplatit exekutorovi náklady exekuce a oprávněnému náhrada nákladů účelně vynaložených s vymáháním předmětného nároku. Usnesení nabylo dne 19. října 2006 právní moci. Z podnětu exekutora na zastavení řízení je zřejmé, že exekuce byla zcela bezvýsledná. V dalším řízení má být na soudu, aby postupoval dle § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), za použití § 52 odst. 2 exekučního řádu a řízení zastavil a v rámci tohoto rozhodnutí při rozhodování o nákladech exekuce postupoval podle § 89 věty druhé exekučního řádu.

3. Navrhovatel se obrací na Ústavní soud s návrhem na zrušení napadeného ustanovení § 89 věty druhé exekučního řádu proto, že dle jeho názoru je toto ustanovení v rozporu s čl. 36 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Podle navrhovatele je porušeno toto právo ve vztahu k oprávněnému, přičemž by mělo být na státu, aby zajistil vymahatelnost práva, a to aniž by oprávněný předem musel zvažovat, zda exekuce bude či nebude bezvýsledná. Napadenou právní úpravou jsou náklady nedůvodně přenášeny na oprávněného, přičemž se nehledí na to, že dle judikatury soudní exekutor je osobou „obdobného charakteru podnikatele podle obchodního zákoníku“. Navrhovatel uvádí, že riziko nevymožení pohledávky by mělo být na exekutorovi a porovnává úpravu exekučního řádu s úpravou v občanském soudním řádu, kde dle něho se v případě bezvýslednosti rozhoduje podle procesního zavinění. Novelizovaným ustanovením tak nebyla respektována judikatura soudů, která „nepochybně byla v souladu s ústavností“.

II.

Průběh řízení a rekapitulace vyjádření účastníků řízení

4. V souladu s § 69 zákona o Ústavním soudu vyzval Ústavní soud Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky (dále jen „Poslanecká sněmovna“) a Senát Parlamentu České republiky (dále jen „Senát“), aby se k návrhu vyjádřily.

5. Poslanecká sněmovna prostřednictvím své předsedkyně Miroslavy Němcové popsala legislativní historii přijetí zákona č. 120/2001 Sb. a zákona č. 347/2007 Sb.

6. Návrh exekučního řádu předložila Poslanecké sněmovně skupina poslanců dne 20. 9. 2000 a byl projednán jako sněmovní tisk č. 725 ve III. volebním období. Sněmovna projednala návrh exekučního řádu v prvním čtení dne 1. 12. 2000 a přikázala jej k projednání ústavně právnímu výboru, který návrh zákona projednal dne 22. 1. 2001 a vydal usnesení, jež bylo publikováno pod č. 725/2. Ve druhém čtení Poslanecká sněmovna projednala návrh exekučního řádu dne 24. 1. 2001. Pozměňovací návrhy k návrhu zákona vzešlé z dosavadního legislativního procesu byly zpracovány a publikovány pod č. 725/3. Ve třetím čtení projednala Poslanecká sněmovna návrh exekučního řádu dne 26. 1. 2001 a s návrhem zákona vyslovila souhlas. V závěrečném hlasování z přítomných 158 poslanců pro návrh hlasovalo 130 poslanců, proti návrhu hlasovali 3 poslanci. Poslanecká sněmovna postoupila návrh Senátu dne 5. 2. 2001, Senát s návrhem vyslovil dne 28. 2. 2001 souhlas. Zákon byl prezidentu republiky doručen k podpisu dne 22. 3. 2001, prezident zákon dne 22. 3. 2001 podepsal. Zákon byl dne 3. 4. 2001 vyhlášen ve Sbírce zákonů ČR v částce 48 pod číslem 120/2001 Sb.

7. Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001 Sb., předložila Poslanecké sněmovně vláda dne 29. 3. 2007 a byl projednán jako sněmovní tisk č. 178 v V. volebním období. Sněmovna projednala vládní návrh zákona v prvním čtení dne 9. 5. 2007 a přikázala jej k projednání ústavně právnímu výboru, který návrh zákona projednal dne 23. 8. 2007 a vydal usnesení, jež bylo publikováno pod č. 178/1. Ve druhém čtení Poslanecká sněmovna projednala návrh zákona dne 19. 10. 2007. Pozměňovací návrhy k návrhu zákona vzešlé z dosavadního legislativního procesu byly zpracovány a publikovány pod č. 178/2. Za zvláště významný považuje Poslanecká sněmovna pozměňovací návrh uvedený pod označením B. 6., kterým byla modifikována dikce napadeného ustanovení § 89 exekučního řádu. Ve třetím čtení projednala Poslanecká sněmovna návrh zákona dne 31. 10. 2007 a s vládním návrhem zákona vyslovila souhlas. Návrh uvedený pod bodem B. 6. byl Poslaneckou sněmovnou přijat, když se v hlasování č. 380 pro jeho přijetí z přítomných 149 poslanců hlasovalo 118 poslanců, proti návrhu bylo 22 poslanců. V závěrečném hlasování, jímž Poslanecká sněmovna vyslovila souhlas s vládním návrhem zákona ve znění schválených pozměňovacích návrhů (hlasování č. 383), z přítomných 151 poslanců pro hlasovalo 145 poslanců, proti návrhu hlasoval 1 poslanec. Poslanecká sněmovna postoupila návrh Senátu dne 13. 11. 2007, Senát návrh zákona schválil dne 5. 12. 2007. Zákon byl prezidentu republiky doručen k podpisu dne 6. 12. 2007, prezident zákon dne 13. 12. 2007 podepsal. Zákon byl dne 21. 12. 2007 vyhlášen ve Sbírce zákonů ČR v částce 108 pod číslem 347/2007 Sb.

8. Senát Parlamentu České republiky prostřednictvím svého předsedy MUDr. Přemysla Sobotky sdělil, že norma, jejíž zrušení se navrhuje, je součástí zákona č. 347/2007 Sb., jehož návrh byl po schválení v Poslanecké sněmovně doručen Senátu dne 13. 11. 2007 a v senátní evidenci VI. funkčního období mu bylo přiřazeno číslo tisku 133. Návrhem zákona se dne 28. 11. 2007 po jeho přikázání organizačním výborem zabýval ústavně právní výbor, který usnesením č. 37 doporučil Senátu schválit projednávaný návrh zákona ve znění postoupeném Poslaneckou sněmovnou. Návrh zákona byl schválen, ve znění postoupeném Poslaneckou sněmovnou na 10. schůzi konané v VI. funkčním období, hlasy 55 senátorů ze 60 přítomných senátorů, proti

nebyl žádný ze senátorů. Senát uzavřel, že dle jeho názoru schválil návrh zákona v mezích Ústavou stanovené kompetence a ústavně předepsaným způsobem s tím, že je zcela na Ústavním soudu, aby posoudil ústavnost napadeného ustanovení.

III.

Aktivní legitimace navrhovatele

9. Dle čl. 95 odst. 2 Ústavy České republiky, dojde-li soud k závěru, že zákon, jehož má být při řešení věci použito, je v rozporu s ústavním pořádkem, předloží věc Ústavnímu soudu. Toto oprávnění je dále konkretizováno v § 64 odst. 3 zákona o Ústavním soudu, dle něž může soud u Ústavního soudu podat návrh na zrušení zákona nebo jeho jednotlivých ustanovení. Podmínkou meritorního projednání takového návrhu je naplnění dikce čl. 95 odst. 2 Ústavy ČR v tom smyslu, že se musí jednat o zákon, jehož má být při řešení věci použito, tzn. zákon nebo jeho ustanovení, jež je navrhováno ke zrušení, mají být navrhovatelem přímo aplikovány při řešení konkrétního sporu. Ústavní soud shledal tuto podmínku naplněnou, neboť navrhovatel bude při rozhodování dle § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), za použití § 52 odst. 2 exekučního řádu a zastavení řízení rozhodovat o nákladech exekuce, a tedy postupovat podle § 89 věty druhé exekučního řádu.

IV.

Ústavní konformita legislativního procesu

10. Podle ustanovení § 68 odst. 2 zákona o Ústavním soudu Ústavní soud, kromě posouzení souladu napadeného zákona s ústavními zákony, zjišťuje, zda byl přijat a vydán v mezích Ústavou stanovené kompetence a ústavně předepsaným způsobem.

11. V projednávané věci navrhovatel nenamítal vadu legislativního procesu, ani překročení Ústavou stanovené kompetence zákonodárce. Ústavní soud po ověření správnosti údajů plynoucích z vyjádření Poslanecké sněmovny a Senátu dospěl k závěru, že napadené ustanovení bylo přijato a vydáno v mezích Ústavou stanovené kompetence a ústavně předepsaným způsobem.

V.

Právní hodnocení Ústavního soudu

12. Ve věci samé Ústavní soud dospěl k závěru, že návrh není důvodný.

13. Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně vyložil, že přichází-li v úvahu možnost ústavně konformního výkladu napadeného ustanovení, má tento přednost před

kasací napadeného ustanovení. K tomuto postupu vycházejícímu z principu minimalizace zásahu přistoupil Ústavní soud i tentokrát, a to přesto, že si byl plně vědom toho, jak zákonodárce při přijímání napadené právní úpravy postupoval záměrně tak, aby obešel judikaturu Ústavního soudu a pokusil se do přijímané právní úpravy prosadit svoji vůli bez ohledu na vysokou míru rizika, že tato právní úprava nebude ústavně konformní. Ústavnímu soudu totiž nepřísluší, aby „trestal“ zákonodárce za takový exces, ale toliko kontrola ústavnosti norem, které jsou mu k takové kontrole oprávněnými navrhovateli navrženy. V této konkrétní věci pak má Ústavní soud za to, že interpretativní výrok umožní navrhovateli v řízení, které je před ním vedeno, rozhodnout v ústavně konformních intencích, jež popisuje ve svém návrhu.

14. Ve stanovisku pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS –st. 23/06 Ústavní soud vyložil, proč za ústavně konformní považuje takový výklad ustanovení § 87 až § 89 exekučního řádu, při němž „ustanovení § 87 až § 89 exekučního řádu nelze interpretovat bez souvislostí, vyplývajících z obecné úpravy nákladů řízení o výkon rozhodnutí (tj. z ustanovení § 270 a § 271 o. s. ř.), neboť vystihují očividně jen zvláštnosti exekučního řízení s tím, že jinak se uplatní důsledky obecné subsidiarity občanského soudního řádu (§ 52 odst. 1 exekučního řádu)“.

15. Ústavní soud se poté zabýval otázkou, zda kautely vyřčené Ústavním soudem pro určení odměny exekutora ve stanovisku pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS-st. 23/06 dopadají na napadené znění § 89 věty druhé exekučního řádu, jež bylo do právního řádu vneseno zákonem č. 347/2007 Sb., účinným po citovaném stanovisku pléna Ústavního soudu.

16. Ústavní soud v nyní souzené věci akceptuje argumentaci, že „Ústavní soud ve své judikatuře v případě napětí mezi ústavně konformním a originálním (subjektivním) výkladem přiznal prioritu prvnímu z nich (nález sp. zn. Pl. ÚS 36/01). Z uvedené maximy vychází i v posuzované věci. Větu druhou § 89 exekučního řádu nutno tudíž interpretovat v návaznosti na větu první předmětného ustanovení, tj. v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného je povinnost oprávněného hradit paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi odvislá od posouzení míry jeho zavinění na zastavení exekuce.“ (srv. obiter dictum nálezu Ústavního soudu z 5. 5. 2009 sp. zn. IV. ÚS 314/09).

17. Ústavní soud tak i v tomto případě dovozuje, že „při takové interpretaci zůstávají zachovány všechny kautely, jež Ústavní soud pro stanovení odměny exekutora ve své předchozí judikatuře vytýčil.“ (srv. i obiter dictum nálezu Ústavního soudu z 5. 5. 2009 sp. zn. IV. ÚS 314/09).

18. V nálezu sp. zn. Pl. ÚS 5/02 (č. 476/2002 Sb. Ústavní soud vyslovil, že „záměry zákonodárce, pokud nejsou vyjádřeny v přiměřené formě a rozsahu v samostatné právní normě (zákoně) jako motivy zákonodárcova jednání, na její obsah a platnost (účinnost) nemají vliv.“ Ústavnímu soudu je přitom známo stanovisko, přednesené dne 19. 10. 2007 na 22. schůzi Poslanecké sněmovny v rámci druhého čtení vládního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 120/2001, o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk 178) ministrem spravedlnosti Jiřím Pospíšilem k otázce odměňování exekutora v případě nemajetnosti dlužníka (srv. <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/022schuz/s022131.htm>). Pokud by i toto

stanovisko bylo relevantním vyjádřením originální intence zákonodárce, akceptuje Ústavní soud v nyní souzené věci argumentaci, že „je zřejmé, že se tato odchyluje od... „mantinelů“, obsažených v judikatuře Ústavního soudu.“(srv. obiter dictum nálezu Ústavního soud z 5. 5. 2009 sp. zn. IV. ÚS 314/09).

19. Ústavní soud dospěl poté k závěru, že navrhovatel navíc nebude napadené ustanovení interpretovat a aplikovat izolovaně od ostatních ustanovení exekučního a občanského soudního řádu, k nimž patří v neposlední řadě i ustanovení § 150 o. s. ř.

20. Podle dle ustanovení § 150 o. s. ř. „jsou-li důvody hodné zvláštního zřetele, nemusí soud výjimečně náhradu nákladů řízení zcela nebo zčásti přiznat“. Toto moderační právo dává navrhovateli dostatečný prostor i pro rozhodnutí ve věci, v níž řízení přerušil a postoupil Ústavnímu soudu k posouzení ústavní souladnosti ustanovení § 89 věty druhé exekučního řádu v dobově platném znění. Bude na něm, aby samostatně postupoval ústavně konformním způsobem a ustanovení o nákladech řízení v celém komplexu takto vyložil a aplikoval na před ním vedenou konkrétní věc.

21. Ústavní soud uzavřel, že neshledal důvody ke zrušení ustanovení § 89 věta druhá zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů , ve znění zákona č. 347/2007 Sb., a proto návrh podle ustanovení § 70 odst. 2 zákona o Ústavním soudu zamítl.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 29. září 2010

P a v e l R y c h e t s k ý
předseda Ústavního soudu